

LUONNOS

**Vaikutusten ennakoarviointi:
Museoiden kokoelmakeskus**

Sisällysluettelo

1.	VAIKUTUSTEN ENNAKKOARVIOINNIN KOHDE JA VAIHTOEHTOJEN MÄÄRITTELY.....	3
2.	PÄÄTÖSVAIHTOEHTOJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI.....	3
3.1.	IHMINEN/ASUKAS.....	3
3.1.1.	Palvelut ja rakennusta käyttävät tahot.....	3
3.1.2.	Sijainnin saavutettavuus.....	5
3.1.3.	Turvallisuus.....	6
3.1.4.	Väistötilat.....	7
3.1.5.	Osallisuus ja yhteisöllisyys.....	9
3.2.	YMPÄRISTÖ.....	10
3.2.1.	Ilmasto ja hiilijalanjälki.....	10
3.2.2.	Rakennettu ympäristö ja kaupunkikuva.....	11
3.3.	ORGANISAATIO JA HENKILÖSTÖ.....	12
3.3.1.	Strategian toteutuminen.....	12
3.3.2.	Henkilöstö.....	13
3.4.	TALOUS JA ELINVOIMA.....	15
3.4.1.	Omistus pohja ja kustannukset.....	15
3.4.2.	Elinvoima Miten hanke vaikuttaa alueen elinvoimaan?.....	17

1. VAIKUTUSTEN ENNAKKOARVIOINNIN KOHDE JA VAIHTOEHTOJEN MÄÄRITTELY

Vaikutusten ennakkoarvioinnin kohteena on museoiden kokoelmakeskuksen toteuttaminen. Hankkeen tavoitteena on turvata Porin kaupungin taideomaisuuden ja porilaisen kulttuuriperinnön säilyminen ja kartuttamisen mahdollisuudet pitkälle tulevaisuuteen. Nykyiset kokoelmatilat ovat täynnä ja olosuhteiltaan puutteelliset. Hankkeen suunnittelu on aloitettu vuonna 2004. Hankkeen tarveselvitys on päivitetty viimeksi elokuussa 2025.

Vaihtoehto 0: Asialle ei tehdä mitään. Toiminta jatkuu nykyisin tiloin ja järjestelyin.

Vaihtoehto 1: Kriittisimmät ongelmat ratkaistaan. Eniten turvallisuusongelmia aiheuttavat tilat korvataan vaatimukset täyttävillä ja/tai tiloissa tehdään tärkeimpiä parannuksia. Lyhytaikaiset vuokrasopimukset korvataan pidempiaikaisilla. Kokoelmat on edelleen sijoitettu useisiin tiloihin eri puolille kaupunkia.

Kriittisimmät turvallisuusongelmat nykyisissä tiloissa ovat Konepajan varaston puutteelliset olosuhteet (lika, tuohyönteiset), Varikon kosteusvauriot, työsuojelupuutteet ja korjausvelka sekä Hallituskadun museorakennuksen kosteusvauriot. Esineiden käsittelytiloja ei ole, eikä kokoelmia voi tilanpuutteen vuoksi kartuttaa.

Vaihtoehto 2: Toteutetaan perustarpeisiin vastaava, vaatimukset täyttävä keskitetty kokoelmakeskus, jossa yleisölle voidaan järjestää rajoitetusti mahdollisuuksia vierailulla.

Vaihtoehto 3: Toteutetaan kaupungin vetovoimatekijänä toimiva, yleisölle avoin kokoelmakeskus.

2. PÄÄTÖSVAIHTOEHTOJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

2.1. IHMINEN/ASUKAS

2.1.1. Palvelut ja rakennusta käyttävät tahot

	Vaihtoehto 0	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2	Vaihtoehto 3
Muutosaika (rakentamis-/peruskorjausaika)	0	-1	-1	-1

Lyhyt aikaväli (0–10 vuotta muutoksen jälkeen)	-2	+1	+2	+3
Pitkä aikaväli (10+ vuotta muutoksen jälkeen)	-3	+1	+2	+3

Vaihtoehto 0: nykytilanne

Nykytilanteen jatkaminen tarkoittaa kaupungin tietoista valintaa siitä, että taidekokoelmien sekä historiallisten esinekokoelmien kartuttaminen tulee päättymään, eikä olemassa olevien kokoelmien ylläpitoa edes tavoitella. Osa kokoelmista tulee tuhoutumaan puutteellisten olosuhteiden, esim. tuohyönteisten ja lian vaikutuksesta. Kokoelmien saavutettavuus pysyy huonona, asiakkaiden ja tutkijoiden on vaikea tutustua kokoelmiin ja työskentely tiloissa on hankalaa, jopa vaarallista.

Tämä johtaa tilanteeseen, jossa Porin ja Satakunnan kulttuuriperintöä ja taidetta ei enää säilytetä tuleville sukupolville tai se on yksityishenkilöiden ja -toimijoiden sekä sattuman varassa. Pitkällä aikavälillä porilaisten ja satakuntalaisten menneisyyttä koskeva tieto vähenee tai katoaa ja sen todistusvoima heikkenee. Museotoiminta perustuu kokoelmiin ja niiden esittelyyn, joten museoiden toiminta kuihtuu ja supistuu. Kotiseutuidentiteetti, paikkaan ja yhteisöön kuulumisen kokemukset ja sitä kautta hyvinvointi heikkenevät.

Vaihtoehto 1: kriittisimpien ongelmien ratkaisu

Kriittisimpien ongelmien ratkaisu mahdollistaa nykyisten kokoelmien säilymisen, työturvallisuuskysymysten ratkaisun sekä lisätilan myötä kokoelmien maltillisen kartuttamisen. Vaihtoehto 0:aan verrattuna pahimmat uhat voidaan välttää. Kokoelmien tuhoutuminen pysähtyy ja tiloissa voi työskennellä työsuojelumääräysten mukaisesti. Tutkijoiden ja asiakkaiden tutustuminen kokoelmiin ei merkittävästi helpotu, sillä hajasijoittaminen hankaloittaa logistiikkaa ja asiakaspalvelua, eikä kaikkiin tiloihin välttämättä saada tutkimustiloja.

Mikäli kaikkia akuutteja tarpeita ei ratkaista, kokoelmien kartuttamismahdollisuudet ja säilyminen ovat edelleen uhattuna ja ratkaisu on vain hetkellinen. Pitkällä aikavälillä kokoelmien kartuttaminen saattaa pysähtyä ja uusia uhkia ilmaantua, jos tiloja ei kehitetä edelleen, ja vaihtoehto 0:n negatiiviset vaikutukset paikallisten asukkaiden näkökulmasta voivat realisoitua.

Vaihtoehto 2: keskitetty kokoelmakeskus, joka täyttää perustarpeet

Vuosien ajan suunnitellun, keskitetyn kokoelmakeskuksen toteuttaminen turvaa kokoelmien säilymisen ja mahdollistaa kokoelmien maltillisen kartuttamisen. Asukkaiden näkökulmasta heidän kulttuuriperintönsä säilyminen ja kartuttaminen sekä museoiden perustoiminta on turvattu. Kokoelmakeskukseen toteutetaan tutkimustilat, mikä mahdollistaa nykyistä huomattavasti paremman tutkijapalvelun. Nykyisistä museorakennuksista vapautuvat varasto- ja työtilat avaavat

mahdollisuuksia yleisötoimintojen kehittämiseen esim. Satakunnan Museossa ja Rosenlew-museossa.

Vaihtoehto 3: yleisölle avoin kokoelmakeskus

Yleisölle avoimen kokoelmakeskuksen toteuttaminen turvaa kokoelmien säilymisen ja mahdollistaa kokoelmien maltillisen kartuttamisen kuten vaihtoehdossa 2. Yhteisin varoin ylläpidettävät kokoelmat ovat myös suuren yleisön saavutettavissa ja avoimet kokoelmatilat toimivat vetovoimatekijänä muiden museokohteiden tapaan. Nykyisistä museorakennuksista vapautuvat varastotilat antavat mahdollisuuksia yleisötoimintojen kehittämiseen myös esim. Satakunnan Museossa ja Rosenlew-museossa. Yleisölle avoimen kokoelmakeskuksen yhteyteen on mahdollista sijoittaa myös muita yleisötoimintoja, kuten aiemmassa, Karhukortteliin aiotussa mutta vuonna 2020 keskeytetyssä Porin Aarre -hankkeessa suunniteltiin.

2.1.2. Sijainnin saavutettavuus

	Vaihtoehto 0	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2	Vaihtoehto 3
Muutos aika (rakentamis-/peruskorjausaika)	0	-1	-1	-1
Lyhyt aikaväli (0–10 vuotta muutosajan jälkeen)	-1	+1	+1	+2
Pitkä aikaväli (10+ vuotta muutosajan jälkeen)	-1	+1	+1	+2

Vaihtoehto 0: nykytilanne

Vaikutukset liikkumiseen ovat melko vähäiset. Ulkopuolisten on mahdollista päästä kokoelmatiloihin vain tapauskohtaisesti tilojen/tilanteen salliessa esim. tutkimustyön vuoksi, palveluaikoja ei ole. Nykyiset tilat eivät pääsääntöisesti ole esteettömiä, eikä kaikkiin tiloihin voida tilausta ja turvallisuuskysymysten vuoksi päästää asiakkaita.

Vaihtoehto 1: kriittisimpien ongelmien ratkaisu

Vaikutukset liikkumiseen ovat melko vähäiset. Kriittisten ongelmien korjaaminen parantaa hieman edellytyksiä tutustua kokoelmiin. Kokoelmatilat ovat turvallisemmat ja esteettömämmät, ja sitä kautta

hieman laajemmin saavutettavissa. Esineiden käsittelytilojen toteuttaminen parantaa tutkimusedellytyksiä. Tilat voidaan todennäköisesti osittain toteuttaa esteettömiksi. Hajasijoitetussa mallissa asiakaspalvelun toteuttaminen on edelleen haastavaa, sillä kokoelmia on useassa eri osoitteessa, joissa ei ole pysyvästi henkilökuntaa, ja tilat voivat sijaita kaukana toisistaan. Sijaintiin ei kohdistu suuria vaatimuksia, mutta hyvät liikenneyhteydet kuorma-autologistiikan näkökulmasta sekä turvallinen sijainti mahdollista sotatilannetta ja onnettomuuksia ajatellen tulisi huomioida.

Vaihtoehto 2: keskitetty kokoelmakeskus, joka täyttää perustarpeet

Vaikutukset liikkumiseen ovat melko vähäiset. Keskitetty kokoelmakeskus parantaa kokoelmien saavutettavuutta asiakkaiden näkökulmasta, sillä kaikki kokoelmat sijaitsevat samassa paikassa ja käsittely- ja tutkimustilat mahdollistavat tutkimustyön ja mahdolliset vierailut nykyistä paremmin. Tilat voidaan toteuttaa esteettömiksi. Kustannustehokkaasti toteutettu kokoelmakeskus sijaitsee todennäköisesti kaupunkikeskustan ulkopuolella, jonne ei välttämättä kulje säännöllistä julkista liikennettä. Sijaintiin ei kohdistu suuria vaatimuksia, mutta hyvät liikenneyhteydet kuorma-autologistiikan näkökulmasta sekä turvallinen sijainti mahdollista sotatilannetta ja onnettomuuksia ajatellen tulisi huomioida.

Vaihtoehto 3: yleisölle avoin kokoelmakeskus

Tämä on vaihtoehtoista ainoa, jossa kuntalaisten liikkumisella on huomioitavaa merkitystä, sillä muissa vaihtoehtoissa kokoelmatilat eivät lähtökohtaisesti ole yleisötiloja. Yleisölle avoimen kokoelmakeskuksen tulisi sijaita kaupunkikeskustassa tai sen lähellä, jotta kohde olisi saavutettava eri tavoin liikkuville. Tilat on mahdollista toteuttaa esteettöminä.

2.1.3. Turvallisuus

	Vaihtoehto 0	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2	Vaihtoehto 3
Muutos aika (rakentamis-/peruskorjausaika)	0	-1	-1	-1
Lyhyt aikaväli (0–10 vuotta muutosajan jälkeen)	-2	-1	+2	+2
Pitkä aikaväli (10+ vuotta muutosajan jälkeen)	-3	-2	+3	+2

Vaihtoehto 0: nykytilanne

Nykyiset tilat eivät ole työsuojeluvaatimusten mukaiset, tapaturmariski on suuri ahtaissa ja osin hissittömissä tiloissa. Esine- ja teosturvallisuus on uhattuna useissa tiloissa esim. vesivuotojen, kosteusvaurioiden, tuohyönteisten ja ilmastoinnin puutteellisten säätömahdollisuuksien vuoksi. Myös kuljetukset ja siirrot ovat riski esineille ahtaissa tiloissa. Varikon varastotiloihin kohdistuu säännöllisesti ilkivaltaa (murtoyritykset, tulipalot) ja Konepajan varasto on erotettu suuresta teollisuushallista vain pressuseinillä. Kokoelmien kunto kärsii jatkuvasti eikä tuhoutumista voi nykyisissä tiloissa estää.

Vaihtoehto 1: kriittisimpien ongelmien ratkaisu

Kriittisimpien ongelmien ratkaisu parantaa kokoelma- ja henkilöturvallisuutta selvästi, mutta ratkaisuista riippuen esimerkiksi tilanahtaus voi edelleen aiheuttaa riskejä. Hajasijoittaminen edellyttää murto- ja palosuojausratkaisuja useaan kohteeseen, mikä lisää kustannuksia. Mikäli tiloja vuokrataan eri omistajilta, turvallisuusriskit kasvavat yhtenäisten käytäntöjen puuttuessa. Varautumisen näkökulmasta hajasijoittamisella on kuitenkin etuja sodan tai onnettomuuksien sattuessa.

Vaihtoehto 2: keskitetty kokoelmakeskus, joka täyttää perustarpeet

Kokoelmakeskukselle on olemassa suunnitelmat, jossa niin esine- kuin henkilöturvallisuus on huomioitu esim. tilojen sijoittelun, nostolaitteiden ja hyllyjärjestelmien osalta. Keskitetty ratkaisu on todennäköisesti hajasijoitettua kustannustehokkaampi murto- ja palosuojauksen osalta. Kokoelmien keskittäminen samaan paikkaan voi toisaalta olla riski sota- tai onnettomuustilanteessa. Neliömäärän perusteella rakennuksessa tulee olla väestönsuoja.

Vaihtoehto 3: yleisölle avoin kokoelmakeskus

Turvallisuusjärjestelyjen näkökulmasta voidaan osittain noudattaa samoja toteutustapoja kuin vaihtoehdossa 2, mutta jatkuva käyttö ja esilläolo voi heikentää joidenkin materiaalien säilymistä. Yleisön tutustumista helpottavat tila- ja esillepanoratkaisut voivat olla turvallisuusriskejä. Esineiden ja teosten jatkuva altistaminen valolle ja käytölle lisää myös vaurioiden ja vahinkojen riskiä. Teknisillä erityisratkaisuilla voidaan minimoida riskejä, mutta ne kasvattavat kustannuksia. Tieto kokoelmien säilytyspaikasta voi houkutella rikollisia. Keskitetty ja yleisölle helposti saavutettava sijainti on sota- ja onnettomuustilanteessa riski tässäkin vaihtoehdossa. Neliömäärän perusteella rakennuksessa tulee olla väestönsuoja.

2.1.4. Väistötilat

	Vaihtoehto 0	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2	Vaihtoehto 3
Muutos aika (rakentamis- /peruskorjausaika)	0	-2	-1	-1
Lyhyt aikaväli (0–10 vuotta muutosajan jälkeen)	-2	-1	-1	-1
Pitkä aikaväli (10+ vuotta muutosajan jälkeen)	-2	+2	+2	+2

Vaihtoehto 0: nykytilanne

Väistötiloille voi syntyä äkillinen tarve jonkin vahingon (esim. vesivahinko, tulipalo, paha hyönteisongelma) vuoksi. Riski on tällä hetkellä suuri ja se pahenee, mikäli toimenpiteitä ei tehdä. Väistötiloja voi olla vaikea hankkia nopealla aikataululla, varautumissuunnitelmia ei ole.

Vaihtoehto 1: kriittisimpien ongelmien ratkaisu

Tilojen korjaus- ja muutostyöt ahtaissa tiloissa vaativat esineiden siirtämistä hetkellisesti pois töiden tieltä eli väistötiloja tarvitaan. Herkkien museoesineiden muutto tilasta toiseen on kaikissa vaihtoehdoissa suuritoinen projekti ja riski, joka tässä vaihtoehdossa tehdään kahdesti, väistötilaan ja takaisin. Rakennuksesta toiseen siirrettävät esineet tulee puhdistaa ja pakastaa tuhohyönteisten hävittämiseksi ennen puhtaisiin tiloihin siirtämistä esim. vuokrattavissa pakastuskonteissa. Pakastus tuottaa lisäkustannuksia, mutta on välttämätöntä siksi, ettei hyönteisongelma siirry esineiden mukana uusiin tiloihin. Erityisen tärkeää on pakastaa ja puhdistaa Konepajan varastosta siirtyvä esineistö.

Kokoelmasiirrot työllistävät merkittävästi henkilökuntaa, joten kokoelmapalvelut joudutaan todennäköisesti sulkemaan muuttojen ajaksi, ja resurssien suuntaaminen muuttoihin voi aiheuttaa tarpeen supistaa myös museoiden yleisöpalveluja hetkellisesti. Muuttoihin tarvitaan myös tilapäistä henkilökuntaa, jonka avulla vaikutuksia yleisötoimintoihin voidaan minimoida.

Vaihtoehto 2: keskitetty kokoelmakeskus, joka täyttää perustarpeet

Tässä vaihtoehdossa ei todennäköisesti tarvita väistötiloja. Kokoelmien siirto on suuri projekti myös keskitettyyn kokoelmakeskukseen muutettaessa, mutta tilojen korjaustöiden tieltä ei tarvitse siirtää esineitä hetkellisesti pois vaan esineet siirtyvät uusiin tiloihin pysyvästi.

Kokoelmamutot työllistävät tässäkin vaihtoehdossa merkittävästi henkilökuntaa, joten kokoelmapalvelut joudutaan todennäköisesti sulkemaan muuttojen ajaksi, ja resurssien suuntaaminen muuttoihin voi aiheuttaa tarpeen supistaa myös museoiden yleisöpalveluja

hetkellisesti. Muuttoihin tarvitaan myös tilapäistä henkilökuntaa, jonka avulla vaikutuksia yleisötoimintoihin voidaan minimoida.

Vaihtoehto 3: yleisölle avoin kokoelmakeskus

Ks. vaihtoehto 2.

2.1.5. Osallisuus ja yhteisöllisyys

	Vaihtoehto 0	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2	Vaihtoehto 3
Muutos aika (rakentamis- /peruskorjausaika)	0	-1	-1	-1
Lyhyt aikaväli (0–10 vuotta muutosajan jälkeen)	-2	+1	+2	+3
Pitkä aikaväli (10+ vuotta muutosajan jälkeen)	-3	+1	+2	+3

Vaihtoehto 0: nykytilanne

Kokoelmien saavutettavuus on huono, niiden kartuttaminen tulee päättymään ja ylläpito muuttuu jatkuvasti haastavammaksi puutteellisissa tiloissa. Pitkällä aikavälillä porilaiset ja satakuntalaiset eivät voi enää nähdä tai hyödyntää omaa kulttuuriperintöään museoissa tai kokea siitä ylpeyttä. Aiempien sukupolvien keräämät kokoelmat tuhoutuvat osittain ennen pitkää. Tämä heikentää kotiseutuidentiteettiä, paikkaan ja yhteisöön kuulumisen kokemuksia ja sitä kautta hyvinvointia.

Vaihtoehto 1: kriittisimpien ongelmien ratkaisu

Vaihtoehto 0:aan verrattuna pahimmat uhat voidaan välttää ja kokoelmien saavutettavuus paranee jonkin verran. Mikäli kaikkia akuutteja tarpeita ei ratkaista, kokoelmien kartuttamismahdollisuudet ja säilyminen ovat edelleen uhattuna ja ratkaisu on vain hetkellinen. Pitkällä aikavälillä kokoelmien kartuttaminen saattaa pysähtyä ja uusia uhkia ilmaantua, jos tiloja ei kehitetä edelleen, ja vaihtoehto 0:n negatiiviset vaikutukset voivat realisoitua.

Vaihtoehto 2: keskitetty kokoelmakeskus, joka täyttää perustarpeet

Keskitetyn kokoelmakeskuksen toteuttaminen turvaa kokoelmien säilymisen ja mahdollistaa kokoelmien maltillisen kartuttamisen. Aukkaiden näkökulmasta heidän kulttuuriperintönsä

säilyminen ja kartuttaminen sekä museoiden perustoiminta on turvattu. Porilaisten ja satakuntalaisten mahdollisuudet tutustua omaan kulttuuriperintöönsä ja myös sen kartuttamiseen paranevat ja säilyvät myös tulevaisuudessa, mikä lisää osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Vaihtoehto 3: yleisölle avoin kokoelmakeskus

Vaihtoehto 2:n vaikutusten lisäksi museoiden kokoelmat ovat vielä paremmin yleisön saavutettavissa ja avoimet kokoelmatilat toimivat vetovoimatekijänä muiden museokohteiden ohella.

Valtakunnallisestikin harvinainen tapa kehittää museotoimintaa ja esitellä kokoelmia voi saada positiivista näkyvyyttä, houkuttaa matkailijoita ja lisätä ylpeyttä maakunnan omasta historiasta. Yleisölle avoimen kokoelmakeskuksen yhteyteen on mahdollista suunnitella erilaisia osallistavia ja yhteisöllisyyttä edistäviä museotoimintoja (työpajat ym.) sekä sijoittaa myös muita yleisötoimintoja, kuten aiemmassa Porin Aarre -hankkeessa suunniteltiin.

2.2. YMPÄRISTÖ

2.2.1. Ilmasto ja hiilijalanjälki

	Vaihtoehto 0	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2	Vaihtoehto 3
Muutos aika (rakentamis-/peruskorjausaika)	0	-1	-1	-1
Lyhyt aikaväli (0–10 vuotta muutosajan jälkeen)	-1	-1	-1	-2
Pitkä aikaväli (10+ vuotta muutosajan jälkeen)	-1	-1	-1	-2

Vaihtoehto 0: nykytilanne

Nykyisten tilojen energiatehokkuutta ei ole arvioitu ja tilanne vaihtelee tiloittain. Museoiden käytössä olevissa tiloissa ei tällä hetkellä käytetä uusiutuvaa energiaa.

Vaihtoehto 1: kriittisimpien ongelmien ratkaisu

Nykyistä suuremmat tilat kuluttavat todennäköisesti myös nykyistä enemmän energiaa, mutta korjaus- ja muutostöiden yhteydessä sekä uusia tiloja hankittaessa on mahdollista kiinnittää huomiota myös energiaratkaisuihin ja materiaalivalintoihin ja pyrkiä esim. uusiutuvan energian käyttöön. Hajasijoitetussa mallissa toimintamallit ja mahdollisuudet vaihtelevat eri toimipisteissä eikä energiaratkaisuihin ole todennäköisesti mahdollista vaikuttaa kokonaisuutena.

Vaihtoehto 2: keskitetty kokoelmakeskus, joka täyttää perustarpeet

Nykyistä suuremmat tilat kuluttavat todennäköisesti myös nykyistä enemmän energiaa, mutta uusia tiloja hankittaessa on mahdollista kiinnittää huomiota myös energiaratkaisuihin ja materiaalivalintoihin ja pyrkiä esim. uusiutuvan energian käyttöön. Mahdollisella uudisrakennuksella on korjausrakentamista suurempi hiilijalanjälki. Sisäilman lämpötilan ja kosteuden säätelytarve lisää energiankulutusta, mutta aiemmista suunnitelmista poiketen keskukseen ei vaadita keskenään erilaisia olosuhdeluokkia. Esinevarastoissa voi olla toimisto-olosuhteita matalampi lämpötila, mikä vähentää energiankulutusta suurissa tiloissa.

Vaihtoehto 3: yleisölle avoin kokoelmakeskus

Nykyistä suuremmat tilat kuluttavat todennäköisesti myös nykyistä enemmän energiaa, mutta uusia tiloja hankittaessa on mahdollista kiinnittää huomiota myös energiaratkaisuihin ja materiaalivalintoihin ja pyrkiä esim. uusiutuvan energian käyttöön. Mahdollisella uudisrakennuksella on korjausrakentamista suurempi hiilijalanjälki, mutta käyttötarkoitukseen sopivia kiinteistöjä Porin seudulla ei juuri ole saatavilla. Yleisötoiminnot lisäävät jonkin verran tilantarvetta ja vaativat hieman korkeampaa lämpötilaa kuin varastot, joten tämä vaihtoehto kuluttaa todennäköisesti enemmän energiaa kuin vaihtoehto 2.

2.2.2. Rakennettu ympäristö ja kaupunkikuva

	Vaihtoehto 0	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2	Vaihtoehto 3
Muutosaika (rakentamis-/peruskorjausaika)	0	0	0	-1
Lyhyt aikaväli (0–10 vuotta muutosajan jälkeen)	0	0	0	+2
Pitkä aikaväli (10+ vuotta muutosajan jälkeen)	0	0	0	+2

Vaihtoehto 0: nykytilanne

Vaikutukset kaupunkikuvaan ja ympäristöön ovat vähäiset. Nykyiset säilytystilat sijaitsevat museorakennuksissa tai teollisuusalueilla. Varikon rakennus on rapistunut ja sen ympäristö on epäsiisti, mutta museokäyttö ei estä eikä toisaalta vaadi mahdollisia parannuksia ulkoasuun.

Vaihtoehto 1: kriittisimpien ongelmien ratkaisu

Vaihtoehdolla ei todennäköisesti ole suuria vaikutuksia kaupunkikuvaan, sillä mahdolliset korvaavat tilat ovat todennäköisesti olemassa olevia teollisuusrakennuksia tai -halleja. Mahdollinen uudisrakentaminen sijoittuisi todennäköisesti teollisuus- tai varastokäyttöön kaavoitetulle alueelle.

Vaihtoehto 2: keskitetty kokoelmakeskus, joka täyttää perustarpeet

Vaihtoehdolla ei todennäköisesti ole suuria vaikutuksia kaupunkikuvaan. Kokoelmakeskus sijoittuisi todennäköisesti olemassa olevaan, laajennettavaan teollisuusrakennukseen tai uudisrakennukseen teollisuus- tai varastokäyttöön kaavoitetulle alueelle kaupunkikeskustan ulkopuolelle.

Kokoelmakeskus on suuri rakennus, jonka toteuttaminen saattaa vaatia kaavamuutoksen, jos esimerkiksi tontille osoitettu neliömäärä ei ole riittävä.

Vaihtoehto 3: yleisölle avoin kokoelmakeskus

Yleisökohteena toimivan kokoelmakeskuksen tulisi sijaita kaupungin keskustassa tai lähialueella, mikä vaatisi uudisrakentamista, laadukasta arkkitehtuurisuunnittelua sekä todennäköisesti kaavamuutoksen. Toteutuessaan tämä vaihtoehto olisi merkittävä, kaupungille näkyvyyttä tuova lisäys kaupunkikuvaan. Naapurustoon uusi yleisökohde vaikuttaisi sijainnista riippuen ihmisten lisääntyvänä liikkumisena alueella sekä liikennejärjestelyjen (mm. parkkipaikkojen) tarpeena. Mahdollinen, jo pitkälle valmisteltu lähtökohta tälle vaihtoehdolle olisi Porin Aarre -hanke.

2.3. ORGANISAATIO JA HENKILÖSTÖ

2.3.1. Strategian toteutuminen

	Vaihtoehto 0	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2	Vaihtoehto 3
Muutos aika (rakentamis-/peruskorjausaika)	0	+1	+1	+2
Lyhyt aikaväli (0–10 vuotta muutosajan jälkeen)	-2	+1	+2	+3
Pitkä aikaväli (10+ vuotta muutosajan jälkeen)	-3	+1	+2	+3

Vaihtoehto 0: nykytilanne

Kokoelmien hoidon laiminlyönti osoittaa välinpitämättömyyttä kaupungin ja maakunnan historiaa, taidetta ja kulttuuria kohtaan. Tämä on vastoin useita kaupunkistrategian tavoitteita, joissa Pori mm. näkee kulttuurin investointina elinvoimaan ja hyvinvointiin, haluaa toimia vaikuttavana Satakunnan pääkaupunkina ja rakentaa vetovoimaista kaupunkibrändiä sekä korostaa kotiseuturakkautta.

Vaihtoehto 1: kriittisimpien ongelmien ratkaisu

Kriittisimpien ongelmien ratkaisu parantaa tilannetta jonkin verran. Mikäli kaikkia akuutteja tarpeita ei ratkaista, kokoelmien kartuttamismahdollisuudet ja säilyminen ovat edelleen uhattuna ja ratkaisu on vain hetkellinen. Pitkällä aikavälillä kokoelmien kartuttaminen saattaa pysähtyä ja uusia uhkia ilmaantua, jos tiloja ei kehitetä edelleen, ja vaihtoehto 0:n negatiiviset vaikutukset voivat realisoitua.

Vaihtoehto 2: keskitetty kokoelmakeskus, joka täyttää perustarpeet

Museokokoelmien säilyminen ja maltilliset kartuttamismahdollisuudet sekä museoiden perustoiminta turvataan keskitetyllä ja pitkään valmistellulla ratkaisulla. Kulttuuriperinnön ja taiteen arvostus sekä toimenpiteet niiden säilyttämiseksi kytkeytyvät strategiassa tavoiteltuun Porin kasvuun ja menestykseen niin kulttuurielämän, koulutuksen, vastuullisuuden, elinvoiman, yritysyhteistyön kuin huoltovarmuudenkin näkökulmasta. Kokoelmiin tiivistyy kaupungin inhimillinen pääoma, joka kertoo kaupunkilaisten ja koko maakunnan tarinan, kertoo pitkistä juurista ja vankasta perustasta, hyvinvoinnista, kansainvälisyydestä ja uusista mahdollisuuksista.

Vaihtoehto 3: yleisölle avoin kokoelmakeskus

Vaihtoehdossa 2 kuvattujen etujen lisäksi yleisökohteena toimiva kokoelmakeskus saa valtakunnallista näkyvyyttä, houkuttelee matkailijoita ja korostaa kuvaa Porista vetovoimaisena kulttuurikaupunkina. Tämä vastaa mm. kaupunkistrategiassa kuvattuihin tavoitteisiin vahvistaa Poria kulttuuri- ja tapahtumakaupunkina ja kehittää kaupunkikeskustaa.

2.3.2. Henkilöstö

	Vaihtoehto 0	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2	Vaihtoehto 3
Muutosaika (rakentamis-/peruskorjausaika)	0	-1	-1	-1

Lyhyt aikaväli (0–10 vuotta muutoksen jälkeen)	-2	+1	+2	+2
Pitkä aikaväli (10+ vuotta muutoksen jälkeen)	-3	+1	+3	+2

Vaihtoehto 0: nykytilanne

Työskentely on useissa tiloissa turvatonta, hidasta ja tehotonta tilanahtauden, nostolaitteiden ja käsittelytilojen puutteen sekä kokoelmien hajasijoittelun vuoksi. Työsuojelupuutteista on huomautettu mm. AVI:n työsuojelutarkastuksessa Satakunnan Museoon v. 2022. Yli 20 vuotta jatkunut epätietoisuus hankkeen etenemisestä, pitkäjänteisten suunnitelmien puuttuminen ja huonot olosuhteet vaikuttavat negatiivisesti henkilöstön hyvinvointiin. Tapaturmariski on suuri. Tilanteen jatkuessa ongelmat kasvavat entisestään.

Vaihtoehto 1: kriittisimpien ongelmien ratkaisu

Kriittisimpien ongelmien ratkaisu parantaa tilannetta jonkin verran ja työturvallisuus paranee, mutta pitkällä aikavälillä tilanne ei ratkea. Jos kokoelmia edelleen säilytetään useassa eri kohteessa, työaika kuluu paljon tilojen välillä kulkemiseen, esinelogiikkaan ja eri tilojen hallintaan, mikä ei ole tehokasta. Vaihtoehto ei aiheuta paineita vakituisen henkilöstön lisäämiseen, mutta kokoelmien siirtovaihe vaatii henkilöstön työpanoksen painottamista yleisötyöstä kokoelmatyöhön ja/tai määräaikaisen henkilöstön palkkaamista muuttoprojektiin.

Vaihtoehto 2: keskitetty kokoelmakeskus, joka täyttää perustarpeet

Kokoelmakeskus voidaan suunnitella työsuojeluvaatimukset, esineiden käsittelyn tarpeet ja sujuvat työprosessit huomioiden. Keskitetty sijoittaminen tehostaa työtä huomattavasti nykytilanteeseen verrattuna ja mahdollistaa kokoelmatyön pitkäjänteisen kehittämisen. Vaihtoehto ei aiheuta paineita vakituisen henkilöstön lisäämiseen, mutta kokoelmien siirtovaihe vaatii henkilöstön työpanoksen painottamista yleisötyöstä kokoelmatyöhön ja/tai määräaikaisen henkilöstön palkkaamista muuttoprojektiin.

Vaihtoehto 3: yleisölle avoin kokoelmakeskus

Myös yleisölle avoin kokoelmakeskus voidaan suunnitella työsuojeluvaatimukset, esineiden käsittelyn tarpeet ja sujuvat työprosessit huomioiden, mutta tilojen suunnittelussa on huomioitava myös yleisön tarpeet, jotka voivat olla paikoin ristiriidassa työprosessien tarpeiden kanssa. Keskitetty sijoittaminen tehostaa työtä huomattavasti nykytilanteeseen verrattuna ja mahdollistaa kokoelmatyön pitkäjänteisen kehittämisen. Yleisölle avoin kokoelmakeskus museoiden uutena kohteena lisää toteutustavasta riippuen henkilöstötarvetta usealla työntekijällä. Nykyisen kokoelmista vastaavan henkilökunnan resurssit eivät riitä yleisökierrosten, työpajatoiminnan tai muun yleisötyön järjestämiseen kokoelmien hoitoon ja ylläpitoon liittyvien työtehtävien ohella. Myös tässä

vaihtoehdossa kokoelmien siirtovaihe vaatii henkilöstön työpanoksen painottamista yleisötyöstä kokoelmatyöhön ja/tai määräaikaisen henkilöstön palkkaamista muuttoprojektiin.

2.4. TALOUS JA ELINVOIMA

2.4.1. Omistuspohja ja kustannukset

	Vaihtoehto 0	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2	Vaihtoehto 3
Muutos aika (rakentamis- /peruskorjausaika)	0	-1	-1	-2
Lyhyt aikaväli (0–10 vuotta muutosajan jälkeen)	-1	-2	-2	-2
Pitkä aikaväli (10+ vuotta muutosajan jälkeen)	-1	-2	-1	-2

Vaihtoehto 0: nykytilanne

Kokoelmia säilytetään nykyisin museorakennuksissa, kaupungin omistamassa Varikon rakennuksessa sekä ulkoa vuokratuissa tiloissa (Konepajanranta, Paratiisinmäki, Ulasoori, Noormarkku). Ulkoa vuokrattujen tilojen sopimukset on tehty kokoelmakeskushankkeen vuoksi vain tilapäistä käyttöä ajatellen. Ulkoa vuokrattujen tilapäisvarastojen vuokrakustannukset ovat nykyisellään (2025) yhteensä n. 321 500 euroa vuodessa. Varikon ylläpitokustannukset ovat vuodessa n. 38 000 euroa, sisältäen poistot 1800 €.

Nykytilanteen jatkuessa riskinä on, että vuokrasopimuksia irtisanotaan ja uusia tiloja tulee etsiä kiireellä. Vuokrakustannukset saattavat nousta eikä niihin voida vaikuttaa. Esimerkiksi Konepajanrannan varaston vuokrauksen kokonaiskustannukset ovat vuodesta 2023 vuoteen 2026 nousseet yli 62 %. Museorakennusten varastotilat ja erityisesti Varikko tarvitsevat joka tapauksessa ylläpitoa ja korjauksia tulevina vuosina.

Nykytilanne ei vastaa museolain (314/2019) vaatimuksia ammatillisesti hoidetulle museolle tai alueellisille vastuumuseoille. Museolain mukaan edellytys valtiosuudelle on esim. se, että museolla on kokoelma ja kokoelmapolitiikka, ja että kokoelmien säilyminen turvataan jopa tilanteessa, jossa museo lopettaa toimintansa. Museon tilojen on myös oltava tarkoituksenmukaiset museotoimintaan. Lain mukaan museo voi toimia alueellisena vastuumuseona, jos sillä on mm. toimialueeltaan riittävän kattavat kokoelmat, aineistot ja sisällöt. Kokoelmien laiminlyönti uhkaa siten Satakunnan Museon ja Porin taidemuseon valtiosuuksia ja asemaa alueellisina vastuumuseoina. Valtiosuuksien merkittäväällä supistamisella olisi suuri vaikutus museoiden talouteen.

Vaihtoehto 1: kriittisimpien ongelmien ratkaisu

Kriittisimpien ongelmien ratkaisu vaatii korjaustoita nykyisissä tiloissa, uusien tilojen hankkimista ja/tai uusien vuokrasopimuksien neuvottelua. Kustannuksia ei voi arvioida ilman konkreettisempia suunnitelmia. Kaupungin omistamissa rakennuksissa ei ole tällä hetkellä kokoelmakeskukseksi soveltuvia kiinteistöjä: haasteena ovat suuret teokset ja esineet, jotka vaativat hallitilaa, trukki liikennettä ja tavarahissin. Uudet tilat tulisi tällöin vuokrata ulkoa tai rakennuttaa uudisrakennuksena. Ulkoa vuokraamalla vältetään suuret omat investoinnit, mutta pitkällä tähtäimellä toimiminen kaupungin omistamassa kiinteistössä on todennäköisesti kustannustehokkaampaa. Museoesineet on tarkoitus säilyttää satoja vuosia eteenpäin, joten tarve kokoelmatiloille on pysyvä. Kriittisimpien ongelmien ratkaisu riittäisi takaamaan museolain täyttymisen edellytykset toistaiseksi, mutta vertailussa keskitettyyn kokoelmakeskukseen kustannukset noussevat tässäkin vaihtoehdossa joka tapauksessa niin suuriksi, että toimintojen keskittämisen edut tekevät vaihtoehdosta 2 todennäköisesti kokonaisuutena kustannustehokkaamman.

Toteutettavista rakennus- ja korjaustoimenpiteistä riippuen hankkeelle voi olla mahdollista hakea opetus- ja kulttuuriministeriön investointiavustusta kulttuuritilojen peruskorjaus- ja perustamishankkeisiin (<https://okm.fi/-/kulttuuritilojen-peruskorjaukset-ja-perustamishankkeet>). Avustusta on 2020-luvulla myönnetty enimmillään 2 285 000 euroa yhdelle hankkeelle.

Vaihtoehto 2: keskitetty kokoelmakeskus, joka täyttää perustarpeet

Keskitetty kokoelmakeskus voitaisiin toteuttaa kaupungin omana uudisrakentamisena tai korjaus- ja täydennysrakentamisena (mikäli jokin kaupungin omistama suuri hallitila vapautuisi käyttöön), tai tilat voitaisiin vuokrata ulkopuoliselta. Tällöin tulisi pyrkiä mahdollisimman pitkään vuokrasopimukseen. Ulkoa vuokraamalla vältetään suuret omat investoinnit, mutta pitkällä tähtäimellä toimiminen kaupungin omistamassa kiinteistössä on todennäköisesti kustannustehokkaampaa.

Hankkeen käytettävissä on tämän vaihtoehdon kustannusarvioita ja saatuja tarjouksia vuokratiloista 2010-20-luvulta. Tämän hetken kustannuksia ei voi arvioida ilman konkreettisempia suunnitelmia. Keskitetty kokoelmakeskus tulisi todennäköisesti kokonaisuutena hajasijoitettua mallia kustannustehokkaammaksi, sillä se säästää työaikaa ja neliöitä. Esimerkiksi murto- ja palosuojaus tulisi todennäköisesti halvemmaksi toteuttaa yhteen kuin useampaan kohteeseen, ja esineiden käsittely vaatii joka tapauksessa jonkin verran tilaa kaikissa kohteissa, joissa esineitä käsitellään. Keskitetyssä kokoelmakeskuksessa kaikki toiminnot tapahtuvat samassa rakennuksessa, jolloin hyvällä suunnittelulla voidaan säästää myös neliöitä.

Hankkeelle on todennäköisesti mahdollista hakea opetus- ja kulttuuriministeriön investointiavustusta kulttuuritilojen peruskorjaus- ja perustamishankkeisiin (<https://okm.fi/-/kulttuuritilojen-peruskorjaukset-ja-perustamishankkeet>). Avustusta on 2020-luvulla myönnetty enimmillään 2 285 000 euroa yhdelle hankkeelle.

Vaihtoehto 3: yleisölle avoin kokoelmakeskus

Yleisölle avoimen kokoelmakeskuksen kautta voidaan päästä samoihin tavoitteisiin kuin perustarpeet täyttävällä kokoelmakeskuksella, ja vaihtoehdot toteutustavalle ovat samat. Vetovoimaisen matkailukohteen keskeinen sijainti ja yleisökohteeseen kohdistuvat monipuolisemmat vaatimukset (mm. yleisöpalvelutilat, mahdollisten muiden toimijoiden sisällyttäminen rakennukseen, laadukas arkkitehtuurisuunnittelu) nostavat kustannuksia merkittävästi verrattuna vaihtoehtoon 2.

Kustannuksia ei kuitenkaan voi arvioida ilman konkreettisempia suunnitelmia.

Hankkeelle on todennäköisesti mahdollista hakea opetus- ja kulttuuriministeriön investointiavustusta kulttuuritilojen peruskorjaus- ja perustamishankkeisiin (<https://okm.fi/-/kulttuuritilojen-peruskorjaukset-ja-perustamishankkeet>). Avustusta on 2020-luvulla myönnetty enimmillään 2 285 000 euroa yhdelle hankkeelle.

2.4.2. Miten hanke vaikuttaa alueen elinvoimaan?

	Vaihtoehto 0	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2	Vaihtoehto 3
Muutos aika (rakentamis-/peruskorjausaika)	0	+1	+1	+1
Lyhyt aikaväli (0–10 vuotta muutosajan jälkeen)	-2	+1	+2	+3
Pitkä aikaväli (10+ vuotta muutosajan jälkeen)	-3	+1	+2	+3

Vaihtoehto 0: nykytilanne

Nykytilanteen jatkaminen tarkoittaa kaupungin tietoista valintaa siitä, että taidekokoelmien sekä historiallisten esinekokoelmien kartuttaminen tulee päättymään, eikä olemassa olevien kokoelmien ylläpitoa edes tavoitella. Osa kokoelmista tulee tuhoutumaan. Kokoelmien kartuttaminen kuuluu oleellisesti museoiden lainmukaisiin tehtäviin, ja verokkikaupunkeihin nähden poikkeuksellinen

ratkaisu menestyvien alueellisten vastuumuseoiden toiminnan alasajosta tuottaa Porille maakunnallista ja valtakunnallista mainehaittaa. Kun porilaisten ja satakuntalaisten menneisyyttä koskeva tieto vähenee tai katoaa ja sen todistusvoima heikkenee, kaupungin/maakunnan tarinaa ei enää voida eikä osata kertoa. Vahva paikallisidentiteetti kärsii, sitoutuminen kotiseutuun vähenee ja mielikuva kaupungista/alueesta muuttuu epämääräiseksi. Sillä on suoraa vaikutusta kaupungin imagoon ja houkuttelevuuteen esimerkiksi yritysten ja korkeasti koulutetun työvoiman silmissä.

Vaihtoehto 1: kriittisimpien ongelmien ratkaisu

Kriittisimpien ongelmien ratkaisu parantaa tilannetta jonkin verran, eikä mainehaittaa kaupungille todennäköisesti syntyisi. Mikäli kaikkia akuutteja tarpeita ei ratkaista, kokoelmien kartuttamismahdollisuudet ja säilyminen ovat edelleen uhattuna ja ratkaisu on vain hetkellinen. Pitkällä aikavälillä kokoelmien kartuttaminen saattaa pysähtyä ja uusia uhkia ilmaantua, jos tiloja ei kehitetä edelleen, ja vaihtoehto 0:n negatiiviset vaikutukset voivat realisoitua. Työllistävät vaikutukset ovat pienet, mutta korjaus- ja rakennustyöt sekä muuton vaatima työvoima tuovat hetkellisesti töitä paikallisille yrityksille sekä joitakin määräaikaista työpaikkoja museoihin.

Vaihtoehto 2: keskitetty kokoelmakeskus, joka täyttää perustarpeet

Museokokoelmien säilyminen ja maltilliset kartuttamismahdollisuudet sekä museoiden perustoiminta turvataan keskitetyllä ja pitkään valmistellulla ratkaisulla. Pitkälle tulevaisuuteen kantava ratkaisu vuosia jatkuneeseen ja museokentällä puhuttaneeseen hankkeeseen tuo Porille mainetta omaa historiaansa arvostavana kulttuurikaupunkina, sekä roolinsa maakunnan keskuskaupunkina myös taiteen ja kulttuuriperinnön näkökulmasta tunnistavana toimijana. Työllistävät vaikutukset ovat melko pienet, mutta korjaus- ja rakennustyöt sekä muuton vaatima työvoima tuovat hetkellisesti töitä paikallisille yrityksille ja määräaikaista työpaikkoja museoihin.

Vaihtoehto 3: yleisölle avoin kokoelmakeskus

Perustarpeet täyttävään kokoelmakeskukseen verrattuna yleisölle avoin kokoelmakeskus korostaa selvästi vahvemmin Porin imagoa rohkeana, kehittyvänä ja innovatiivisena kulttuurikaupunkina. Uudenlaisella kulttuurikeskuksella voi olla huomattavankin positiivinen vaikutus kaupungin imagoon ja houkuttelevuuteen, riippuen myös kokonaisuuden toteutustavasta ja kohteeseen mahdollisesti sijoitettavista muista toiminnoista.

Työllistävät vaikutukset ovat pienet, mutta rakennustyöt sekä muuton vaatima työvoima tuovat hetkellisesti töitä paikallisille yrityksille ja määräaikaista työpaikkoja museoihin. Uusi yleisölle avoin museokohde vaatii todennäköisesti lisää henkilökuntaa museoihin, mikä luo kaupunkiin joitakin uusia museoalan työpaikkoja. Mikäli kohde menestyisi, sillä voi olla vaikutusta myös lähistöllä sijaitsevien kiinteistöjen arvoon. Paikalliset matkailu- ja ravitsemusalan yritykset hyötyisivät matkailijavirroista.